

Justitiedepartementet

Yttrande gällande betänkandet SOU 2020:54 – En långsiktigt hållbar migrationspolitik

(dnr. Ju2020/03215)

Kommunstyrelsen beslutade 2020-12-02 § 179 om följande yttrande angående Betänkandet SOU 2020:54 – En långsiktigt hållbar migrationspolitik.

I remiss av SOU 2020:54, En långsiktigt hållbar migrationspolitik, inbjuds Strömstads kommun att före den 7 december 2020 inkomma med synpunkter.

I yttrandet framför Strömstads kommun synpunkter som är av särskild vikt för ett långsiktigt och hållbart mottagande, etablering och integration av nyanlända flyktingar

- Samhället ska säkerställa kvalitet, tillgång, rättigheter och möjligheter till svenska för invandrare och samhällsorientering som når alla, med särskilt fokus på till lågutbildade och analfabeter
- Jämställdhetsperspektivet behöver ytterligare belysas och säkerställas utifrån förslagen.
- Alla nyanlända måste delta aktivt i etableringsprogrammet. Former behövs för att säkerställa att även alla kvinnor deltar.
- Tidsbegränsade uppehåll som regel ökar kraven på individ och samhälle att tillsammans hitta långsiktiga vägar till ett ordnat och hållbart mottagande, etablerings- och integrationsarbete.
- En långsiktig och hållbar migrationspolitik medför ökade krav på samhället och individen att följa en röd tråd över en längre tid som knyter ihop etablerings- och integrationsprocessen på kort och lång sikt.
- Samhället behöver ha beredskap att hantera en sannolik ökning av ohälsa och oro bland nyanlända barn och vuxna med tillfälliga uppehållstillstånd.
- Asylsökandes rättigheter behöver stärkas med ökad tillgänglighet och kvalitet på offentliga biträden i asylprocessen.
- Gränsregioner behöver belysas för att utveckla gränsregionens "pull"- och "pushfaktorer" för nyanlända i Norge och Sverige, specifikt Strömstads situation som del av en gränsregion med Norge.
- Att en bortre gräns för hur länge man kan ha tidsbegränsat uppehållstillstånd behöver införas. Förslagsvis högst 10 år.

- Att barn- och barnfamiljer bör få permanent uppehållstillstånd.
- Att kvinnor inte ska göras beroende av relationen till sina män. Det föreslås ingen borte tidsgräns för när beroendeförhållandet ska upphöra med den partner som är så kallad anknytningsperson i Sverige.

Strömstads kommuns synpunkter på SOU 2020:54 En långsiktigt hållbar migrationspolitik:

Permanent uppehållstillstånd:

Språk- och samhällskunskapskrav

Samhället måste utveckla undervisning i svenska och samhällsorientering då kvalitén på dessa insatser kan komma att avgöra om en individ beviljas permanent uppehållstillstånd eller inte. Kunskaper i svenska språket och samhällsorientering är väsentligt för att en person ska kunna förstå sina skyldigheter och rättigheter i samhället. Dessa aspekter gäller självklart både för kvinnor och män men kan vara av särskild betydelse för utrikesfödda kvinnors möjligheter att delta i det svenska samhället. Särskilt viktigt blir det att nå fram med insatserna till lågutbildade och analfabeter så att deras rättigheter tas tillvara.

God tillgänglighet och kvalitet i svenska för invandrare och i samhällsorientering måste säkerställas.

Etableringsprogrammet- en fråga om försörjning och jämlikhet

Utgångspunkten för den kommunmottagna nyanlände måste vara att hen **ska** delta i etableringsprogrammet. Särskilt måste säkerställas kvinnors rättigheter och möjligheter att delta. Det brister i nuvarande system.

Konsekvenserna att inte delta i etableringsprogrammet blir omfattande negativa för individens etablering och integration i samhället, kvinnor drabbas särskilt hårt genom minskade möjligheter till arbete, självförsörjning och självständighet. Att inte delta i etableringsprogrammet försenar personens etablering, vilket medför att ansvar och kostnader förskjuts till kommunen i form av utbildning, försörjningsstöd och andra former av stöd.

Försörjningsplikten gentemot anhöriga riskerar att skapa en situation där kvinnor blir beroende av sina män då de kommer till Sverige som anhöriga. Etableringsprogrammet måste därför utformas så att jämställdhet mellan män och kvinnor är självklart.

Ett jämställt etableringsprogram är också gynnsamt ur ett barnperspektiv då båda barnens föräldrar är delaktiga i sin etablering. Barnen behöver sin etablering genom god tillgång på förskola.

Etableringsprogrammet måste omfatta alla i en familj utan undantag

Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

Att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd medför att samhället behöver förbereda sig på vissa negativa konsekvenser;

Barn och deras föräldrar kommer att få en mer osäker tillvaro med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Oro i familjen drabbar barnen särskilt hårt. Samhället behöver förbereda sig på att möta en ökad oro och ohälsa hos nyanlända barn, vuxna och föräldrar med tillfälliga uppehållstillstånd.

Etableringen i samhället riskerar att påverkas ogynnsamt av att tillfälliga uppehållstillstånd är utgångspunkten. Etablerings- och integrationsinsatser måste bedrivas på längre sikt. Studier, arbetsmarknadsinsatser, arbete, arbetsgivare kommer ständigt att behöva förhålla sig till ovissheten om ett tillfälligt uppehållstillstånd förlängs eller inte.

Faktorer som påverkar var människor söker asyl

Push- och pull-faktorer

Strömstads kommun med 13 000 invånare är gränskommun till en närliggande region i Norge på över 1,5 miljoner invånare. Olikheter finns mellan nordiska länder - i det här fallet Norge och Sverige avseende bland annat asylrätt, anhöriginvandring, medborgarskap, lagstiftning, regelverk, tillgång på vuxenstudier, socialförsäkringssystemet m.m., vilket har gett en betydande påverkan för en gränskommun som Strömstad, som upplever gränsregionala "pull- och push-faktorer".

En fråga som inte är belyst i SOU:n, men som är av betydelse för en förhållandevis liten kommun som Strömstad i egenskap av granne till Norge, är den sekundärflyttning eller vidarebosättning av nya norrmän som sker från Norge till Strömstad. Nya norrmän har ofta samma behov av insatser i form av jobsökstöd, vuxenstudier, barnomsorg, bostad, försörjningsstöd och övrig samhällsservice som de nyanlända som migrationsverket anvisar till Strömstads kommun.

Situationen behöver belysas. Hur påverkas en liten kommun som Strömstad av nationella beslut som ger "pull- och push-faktorer"? Hur kan vi skapa en

gränsregion som optimerar alla människors möjligheter, rättigheter, skyldigheter som nyanlända i Norge och Sverige.

Migrationspolitiken ska vara långsiktig och hållbar

En framgångsrik, långsiktig och hållbar migrationspolitik underlättas av att samhället har en tydlig röd tråd i sitt arbete med mottagande etablering och integration. Det innebär att alla delar i samhället måste arbeta tillsammans mot gemensamma mål.

Ett ordnat mottagande, tidiga insatser under asyltiden, bostadssituationen, förskola, utbildning, svenska för invandrare, samhällsorientering, andra insatser inom etableringsprogrammet måste koordineras så att rätt verksamhet gör rätt insats i rätt tid. De föreslagna ändringarna i SOU med tillfälliga uppehållstillstånd som grund medför ett större behov av tydlighet i roller, ansvar och förutsägbarhet i hur hela samhället behöver arbeta tillsammans för bästa möjliga mottagande, etablering och integration av nyanlända flyktingar

Asylprocessen och rättssäkerheten

Asylsökande har utsedda offentliga biträden. Situationer förekommer där de asylsökande uppger att de aldrig träffar, inte vet vem det är och upplever det svårt att föra fram sina synpunkter den vägen. Asylsökandes egen förmåga att lösa komplexa relationer med migrationsverket upplevs som avgörande. Möjligheten att få hjälp av kommunala tjänstemän och civilsamhället får stor betydelse.

Kommittén föreslår att tillsätta en utredning för att se över systemet med offentliga biträden. Vi ber kommittén att också beakta perspektivet med att alla asylsökande ska ha samma möjligheter till hög rättssäkerhet och offentliga biträden som är tillgängliga då hen är i asylprocess.

Konsekvensanalyser

Migrationens omfattning till Sverige påverkar många samhällsaktörer på kort- medellång och längre sikt. När mottagandet i kommunen sjunker är det inte så att kostnaderna per automatik sjunker. Andra faktorer har stor betydelse för vilken nettokostnad kommunerna får.

Vid bedömning av framtida kommunala kostnader beror det i hög grad på vilken kompensation kommunerna kommer att få. De kommunala kostnaderna påverkas också i hög grad av hur arbetsförmedlingen arbetar med etableringsuppdraget. Ökade krav och en mer intensiv etableringsperiod kommer att påverka den kommunala ekonomin såväl på kort som på längre sikt. Vi behöver tillsammans lyckas att skapa en väg framåt till självförsörjning för nyanlända.

Kostnader kan komma att uppstå till följd av kommitténs förslag att språk- och samhällskunskapskrav ska införas för permanenta uppehållstillstånd.

Tidsbegränsade uppehållstillstånd kommer sannolikt att medföra att individer som är bosatta i en kommun söker sitt stöd i sin kommun. Nyanlända kommer inför varje omprövning av sitt uppehållstillstånd utsättas för en press och söka stöd. Då migrationsverket saknar lokal närvaro söker individer stöd hos kommunen eller i civilsamhället för sina kontakter med migrationsverket.

Det är avgörande för en långsiktig och hållbar flyktingpolitik att kommunerna ges stabila förutsättningar, inte minst ekonomiskt, över tid. En flyktingpolitik som hålls ihop av hela samhället utifrån tydlighet i ansvar och roller ges ökade förutsättningar att vara framgångsrik. Ett ökat fokus på nyanländas behov underlättas av att det är tydligt vem som ansvarar för vad i samhället.

Konsekvenser för asylsökandes och nyanländas hälsa

Tydlighet i roller och ansvar mellan migrationsverk, region och kommun är en viktig grund i samhällets mottagande av nyanlända flyktingar. Tydlighet ökar möjligheten till tidiga insatser vilket gynnar individens utveckling och minskar samhällets kostnader över tid. Det är av stor vikt att samhällets resurser används effektivt genom att rätt aktör, ger rätt stöd i rätt tid.

Kent Hansson

kommunstyrelsens ordförande